

lantiske forhold, som man kender det i dag. De velkendte problemer med at samstemme amerikansk og vesteuropæisk politik uden for NATO-området lever fortsat og har især vist sig i Mellemøsten (f.eks. i Palæstina-spørgsmålet og forholdet til Libyen) og Mellemamerika (Nicaragua). Samtidig er en række problemer blevet aktualiseret omkring NATO's militære strategi, især kernevåbnenes rolle heri, og om byrdefordelingen mellem USA og Vesteuropa.

Endelig har det direkte transatlantiske forhold været under et vist pres: Til trods for at den gensidige konsultation i NATO alt i alt er blevet udbygget i 1980'erne, gav den amerikanske beredvillighed på Reykjavik-mødet i 1986 til radikalt at ændre hidtidige positioner uden først at underrette sine allierede anledning til dyb eftertanke i flere europæiske hovedstæder. Lige så vigtigt, om ikke vigtigere, er det, at USA og Vesteuropa i stigende grad står som økonomiske konkurrenter. I den aktuelle situation er dette forhold sammen med byrdefordelings-spørgsmålet formentlig de mest akutte problemer i det transatlantiske forhold.

I videre forstand hænger diskussionen om Vesteuropas fremtidige rolle sammen med de sidste årtiers udvikling i det europæiske samarbejde. Oprettelsen af EPS (1970), reaktiveringen af WEU (1984) og gennemførelsen af Den Europæiske Fællesakt (EF-pakken) (1985-87) repræsenterer hver for sig en bestræbelse for øget koordinering af EF-landenes udenrigspolitik. Ambitionen om at »tale med én stemme« udadtil fører naturligt til et ønske om også inden for NATO-samarbejdet at hævde en mere markant europæisk profil. Realiseringen af det indre marked må forventes både direkte og indirekte (f.eks. via afsmitning på det amerikansk-vesteuropæiske forhold) at styrke interessen for at udvikle en egentlig europæisk søjle i NATO.

Også forhold i amerikansk politik har været med til at problematisere det transatlantiske forhold. USA's relativt svækkede økonomiske position i forhold til Vesteuropa har dæmpet den traditionelle amerikanske støtte til europæisk integration. På det holdningsmæssige plan kan den befolkningsmæssige forskydning i USA mod syd og vest bevirke, at Vesteuropa i hvert fald på længere sigt ofres mindre politisk opmærksomhed i forhold til Stillehavsområdet og Latinamerika. Dertil har der i 1980'erne væ-

ret stærke ideologisk betingede, unilateralistiske træk i amerikansk udenrigspolitik.

Flere af disse tendenser må forventes fortsat i 1990'erne, specielt en forstærket handelsrivalitet og deraf udledte krav om et øget europæisk bidrag til det fælles forsvar. Men samtidig må det ikke overses, at USA fortsat har meget stærke sikkerhedspolitiske, politiske og økonomiske interesser i Europa. I den sammenhæng repræsenterer den nye Bush-administration måske et come-back for det østlige »establishment« og dermed alt andet lige et mere Europa-orienteret perspektiv end Reagan-administrationen.

Udviklingen i det vesteuropæisk-amerikanske forhold, de interne udviklinger i henholdsvis Vesteuropa og USA samt udviklingen i Øst-Vest-relationerne globalt og i Europa danner tilsammen hovedrammen omkring Vesteuropas fremtidige rolle på det sikkerhedspolitiske område. Selv om disse spørgsmål hver for sig er præget af usikkerhed, og selv om den internationale og europæiske udvikling netop i disse år er karakteriseret ved en betydelig dynamik, kan man dog tvivle på, at de på kortere sigt vil ændre Vesteuropas situation radikalt i forhold til nu. Fremstillingen omfatter således ikke en diskussion af mulige europæiseringstendenser uden for den atlantiske ramme, dvs. af tiltag, der går på tværs af eksisterende alliancer eller forudsætter deres bortfald. Men samtidig vil de forhold, der har drevet »søjle«-diskussionen frem, fortsat være til stede – meget muligt i tilspidset form. Der er derfor god grund til at overveje, hvilke former en europæisk søjle inden for det bredere NATO-samarbejde kan antage, hvilke konsekvenser der vil flyde heraf, samt hvilke fordele og ulemper de enkelte løsninger indebærer. Ingen af de forhold, der er nævnt ovenfor, og som har medført en nyvurdering af relationen mellem den europæiske og den amerikanske rolle i det indbyrdes samarbejde, har dog på noget tidspunkt rokket ved den generelle forståelse af det fundamentale interessesfællesskab.

3. Tilpasninger af NATO-samarbejdet

»To-søjle«-konceptet fra 1960'erne gik ud på at opbygge en europæisk søjle inden for Atlantpagtens rammer og var i den forstand en genoptagelse af den oprindelige amerikanske ide om Atlantpagten (1948-49), der havde forudsat en